

AANVULLEND ECOLOGISCH ONDERZOEK EN PLAN VAN AANPAK

MGR. ZWIJSENPLEIN 31 TE KERKDRIEL

Colofon

Aanvullend ecologisch onderzoek en plan van aanpak

Projectnummer: E.00005667

Versie: 1

Datum: 24 september 2024

Opdrachtnemer

Agrifirm NWE BV
Bedrijfsontwikkeling Exlan
Waalkade 33
5347 KR Oss

Locatie

Mgr. Zwijssenplein 31 Kerkdriel

Contactpersoon

AvZ
T: 088 – 488 2929
F: 088 – 488 2102
E: exlanadvies@agrifirm.com

Uitvoerders

AvZ
KvL

Collegiale check

AvZ

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN. NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD DOOR MIDDEL VAN DRUK, FOTOKOPIE, MICROFILM, GELUIDSBAND, ELEKTRONISCH OF OP WELKE ANDERE WIJZE DAN OOK, EN EVENMIN IN EEN GEAUTOMATISEERD GEGEVENSBESTAND WORDEN OPGESLAGEN, ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN AGRIFIRM EXLAN.

Inhoudsopgave

Aanvullend ecologisch onderzoek

INLEIDING	4
HOOFDSTUK 1	6
VOORGAAND ONDERZOEK	6
HOOFDSTUK 2	7
ONDERZOEK	7
HOOFDSTUK 3	19
RESULTATEN	19
HOOFDSTUK 4	20
CONCLUSIE	20
HOOFDSTUK 5	21
VERGUNNINGPLICHT	21
HOOFDSTUK 6	23
PLAN VAN AANPAK	23
LITERATUUR	25
HUISMUSVOORZIENINGEN AAN EEN GEVEL	26
GIERZWALUWNESTEN PERMANENTE VOORZIENING	29

Inleiding

Planbeschrijving

Aanleiding

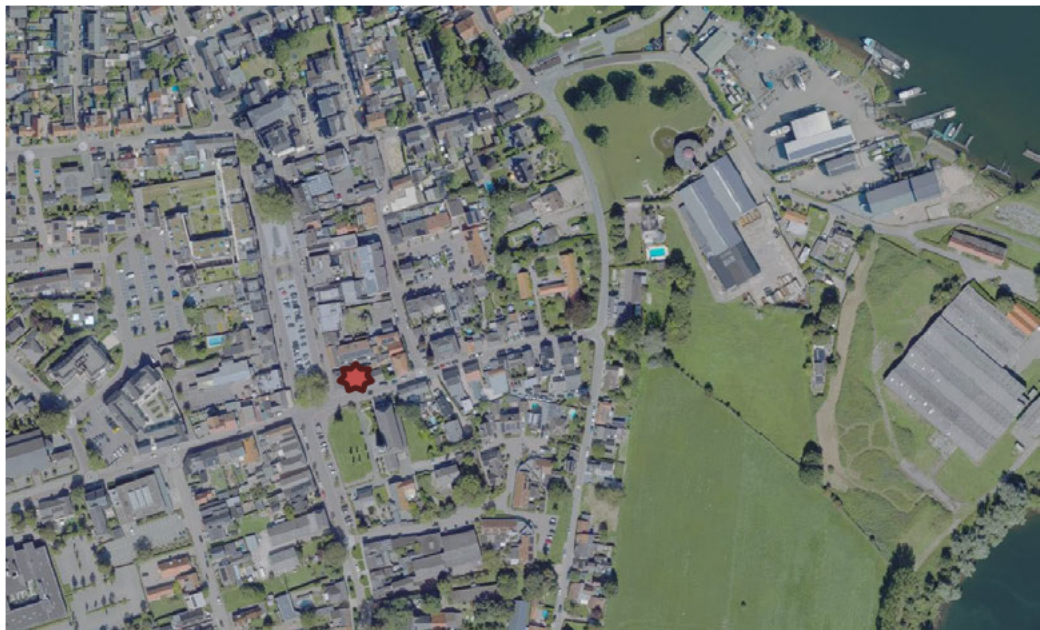
Het plangebied is gelegen aan de Mgr. Zwijzenplein 31 te Kerkdriel. De plannen omvatten het verbouwen van een bestaand pand (voormalige bakkerij met bovenwoning) tot appartementen met winkel. Hiervoor wordt het volledige pand gestript en voorzien van een nieuwe verdiepings- en zoldervloer en dak. Aan de binnenzijde van de bestaande steense muur wordt een nieuw binnenspouwblad gemaakt.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de onderzoeksresultaten uit de quickscan flora en fauna, uitgevoerd door Exlan (rapport: E.00005427, d.d. 08 november 2023). Het betreft een aanvullend onderzoek naar de volgende soorten:

- Huismus
- Gierzwaluw
- Gebouw bewonende vleermuizen

Plangebied

Het plangebied ligt in de plaats Kerkdriel in de gemeente Maasdriel. Het plangebied bevindt zich binnen de verkeerskundige en stedenbouwkundige bebouwde kom van Kerkdriel.

- Afbeelding 1: luchtfoto plangebied (bron: streetsmart.cyclomedia.com/streetsmart, geraadpleegd op 20/08/2024)

• Afbeelding 2: luchtfoto detail plangebied (bron: streetsmart.cyclomedia.com/streetsmart, geraadpleegd op 20/08/2024)

1

Voorgaand onderzoek Resultaten

Uit de quickscan is gebleken dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming (thans Omgevingswet) er ten aanzien van verblijfplaatsen van enkele soorten, er meer informatie nodig is. De quickscan schrijft hier het volgende over:

Voor aanvang van de werkzaamheden dient een aanvullend onderzoek plaats te vinden voor:

- Huismus
- Gierzwaluw
- Gebouw bewonende vleermuizen

2

Onderzoek Methodiek en uitvoering

2.1 Soorten

Op basis van de quickscan flora en fauna van Exlan kan de aanwezigheid van de huismus, gierzwaluw, gebouw bewonende vleermuizen niet worden uitgesloten. Per soort (groep) is een bepaalde onderzoeksmethode en inspanning vereist op basis van de ecologie van de soort.

Huisumus

De nestplaats van de huismus is in de regel gebonden aan bebouwing. Huismussen zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal niet meer dan enkele honderden meters van de broedplaats verwijderen. De huismus komt tot broeden in of tegen gebouwen in dorpen en steden, in en bij boerderijen, maneges, kinderboerderijen en andere vormen van bebouwing in het landelijk gebied. In het broedseizoen blijven ze dicht bij de broedplaats. Nesten van huismussen zijn in de regel te vinden in of tegen allerlei menselijke bebouwing: onder dakpannen, in neststenen en in kieren en gaten in muren. Ook zijn nesten te vinden achter regenpijpen bij al dan niet met klimop begroeide muren en in nestkasten als ook in speciale mussennestkasten zoals vogelvides. Uit de praktijk komt vaak naar voren dat de huismussen vaak op een locatie verblijven als in de buurt een continue voedselbron aanwezig is. Een voorbeeld hiervan is de aanwezigheid van bijvoorbeeld kippen of (melk)rundvee. Hier eten ze mee met het verstrekte voer. Ook voedertafels waar het hele jaar wordt gevoerd kunnen deze plaats innemen. Daarnaast is het belangrijk dat er, wanneer ze jongen hebben, voldoende (opgaand) groen is om de jongen te voeren. De jongen verteren nog geen zaden, maar eten de insecten en vliegen die het groen te vinden zijn.

De huismus is zeer honkvast. Hij blijft het gehele jaar in de buurt van zijn eenmaal gekozen nest. Huismussen zijn, als dat noodzakelijk is, in staat om nieuwe nestplekken te accepteren. Dit kunnen ze doen als ze een nieuwe partner hebben gevonden. Ook als nestgelegenheid de beperkende factor is geworden, kunnen ze nieuw aanbod (bijvoorbeeld vogelvides) gaan bewonen. Doordat de huismus de nestplekken vrijwel het gehele jaar toepast, worden de nestplaatsen die te veel bloot staan aan de zon gemeden. Ze hebben duidelijk de voorkeur voor nestplaatsen die op het oosten en noorden gericht staan. Bij een enorm tekort aan geschikte plaatsen worden ook locaties in gebruik genomen die niet ideaal zijn.

Huismussen zijn sociale dieren: broeden, foerageren, baltsen, stofbaden nemen, slapen en uitzwermen na de broedperiode zijn allemaal activiteiten die in groepsverband plaatsvinden.

De huismus kent twee typen verblijfplaatsen: de nesten als voortplantingsplaats en groenblijvende struiken en klimplanten als rustplaats in de winter.

De broedtijd is meestal van begin april tot en met augustus, maar in maart kan er ook al gebroed worden. De nestbouw begint al in maart. Ook buiten de broedperiode wordt aan het nest gebouwd en wordt het nest ook gebruikt als slaapplek. Huismussen zijn stapelvoedsel voor bijvoorbeeld sperwers. Deze zijn tegenwoordig frequent aanwezig in stedelijke gebieden. Meerdere succesvolle broedsels per jaar zijn ook om deze reden nodig om de huismuspopulatie in stand te houden. Plekken waar voedsel gezocht wordt moeten, zeker in gebieden waar predatoren aanwezig zijn, in de directe omgeving van schuil- en vluchtmogelijkheden liggen.

De habitat moet bestaan uit een combinatie van plekken voor nestgelegenheid, voedsel (voor volwassen en jongen), dekking (stekelige struiken, groenblijvende struiken en klimplanten, coniferen, klimop), plekken voor stofbaden en drinkwater. Ontbreekt een van de onderdelen of liggen ze te ver van elkaar verwijderd, dan is de habitat niet geschikt.

Gierzwaluw

De Gierzwaluw heeft sterk de voorkeur voor hoge (oude) gebouwen in de oude kern van dorpen en steden. Ze bouwen hun nesten achter spleten en gaten. Een groot deel van hun leven bevinden ze zich in de lucht. Tijdens de broedtijd zitten ze op hun nesten. Voor hun nestgelegenheid zijn gierzwaluwen afhankelijk van beschikbaarheid van gebouwen met geschikte holtes. De openingen in de bebouwing moet vrij zijn van versperringen, zodat er een invliegrouwe mogelijk is. Bovendien gebruiken gierzwaluwen hoogte om zich te laten vallen en zo snelheid te maken waardoor ze bij het wegvliegen minder gemakkelijk gegrepen kunnen worden door roofvogels. De openingen dienen derhalve op minimaal 2,5 meter of hoger te zitten.

Gierzwaluwen zijn doorgaans (semi-) koloniebroeders, waarbij de kolonie in grootte kan variëren van tientallen nesten in één gebouw tot verspreide nesten in een complete wijk. Er kunnen meerdere paartjes vlak bij elkaar tot broeden komen, waarbij elk paartje een eigen ingang gebruikt.

De gierzwaluw is een uitgesproken zomervogel en is vrijwel uitsluitend van eind april tot en met begin augustus in Nederland aanwezig. De overige maanden worden doorgebracht in Afrika. De terugtocht naar Nederland maken de gierzwaluwen individueel. Ze bezetten het nest dat zij het jaar ervoor verlaten hebben. Over het algemeen komt het paartje terug, maar als een partner in het voorjaar niet terugkomt of laat terugkomt, zoekt de eerst gearriveerde vogel binnen enkele dagen een nieuwe partner. De vogels vormen dus geen paar voor het leven, maar zijn vooral gebonden aan hun vaste nestplaats.

Ze jagen boven uiteenlopende habitats in dorpen en steden. Al het voedsel wordt gevangen in de lucht, ze zijn gespecialiseerd in het vangen van insecten in volle vlucht. Daarvoor zoeken ze meestal de luchtlagen op die op dat moment de meeste insecten bevatten, en dat kan best een flinke hoogte zijn.

Gebouw bewonende vleermuizen

Er komen in Nederland 18 soorten vleermuizen voor. Elke soort heeft zijn eigen specifieke kenmerken. Zo zijn er specifieke soorten die zijn verblijfplaatsen in bomen hebben, soorten die de voorkeur hebben voor zolders en soorten die de voorkeur hebben voor verblijfplaatsen in gebouwen. De meest voorkomende soorten in gebouwen zijn:

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Laatzvlieger
- Gewone grootoorvleermuis

Verblijfsruimten voor vleermuizen hebben specifieke voorwaarden zoals een stabiele temperatuur en het tochtvrij zijn. Bij vleermuizen worden vier verblijfplaatsen onderscheiden: winterverblijven, zomerverblijven, kraamverblijven en paarverblijven. Aan de winterverblijven worden de hoogste eisen gesteld, daarna de kraamverblijven, dan de zomerverblijven en tenslotte de paarverblijven, waarbij de vleermuizen een zeer korte tijd op een bepaalde locatie kunnen verblijven.

Kraamverblijven zijn de belangrijkste verblijfplaatsen, deze zijn bij gebouwen in spouwmuren, achter betimmering en daklijsten, of onder dakpannen te vinden. Vleermuizen zijn plaatstrouw, maar gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. In de bebouwde kom zijn de baltsvluchten van roepende mannetjes in hun territorium in de herfst gemakkelijk op te sporen. De paarverblijven in spleten in en om gebouwen zijn echter moeilijk te vinden. Vaak liggen er in een stad of dorp veel territoria in één bepaalde wijk. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut kunnen worden. Systematisch zoeken naar winterslapende dieren is daardoor zeer moeilijk. Overwinterende

vleermuizen worden vooral bij toeval gevonden op droge plekken zoals in spouwmuuren, onder dakpannen, achter betimmering en daklijsten. Daarnaast zijn ze ook in spleten in de muur van kerktorens, en in spleten in grotten, groeves, betonnen bruggen en parkeergarages en dergelijke gevonden. Ze worden als solitaire overwinteraar, maar vaak ook in grote groepen waargenomen. Soms worden grote clusters gevormd, waarin tot enkele honderden dieren bijeen kunnen hangen. Er is geen duidelijke winterslaapperiode aan te geven. Het zijn, in de relatief milde Nederlandse winters, geen stabiele slapers. Bij mild weer zijn ze vaak wakker en gaan regelmatig op jacht. Ze kiezen temperatuurgevoelige winterslaapplaatsen. Bij vorst zoeken ze vaak verwarmde huizen op.

Vleermuizen jagen veelal op vliegende prooien zoals nachtvlinders, muggen en vliegen. Elke soort heeft hierin zijn eigen specialiteit. Ze vangen deze uit de lucht door gebruik te maken van echolocatie. Om zich te oriënteren zendt een vleermuis een signaal uit dat weerkaatst op voorwerpen in de omgeving. De weerkaatsing (echo) vangt de vleermuis op met zijn oren en daardoor kan hij de plaats (locatie) en vorm van die voorwerpen bepalen. Op dezelfde manier wordt ook de omvang en locatie van een prooi vastgesteld.

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen zoals houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfsplaatsen en foerageergebieden. Ook hierin heeft elke soort zijn specifieke kenmerken.

2.2 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen en of protocollen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid.

Voor de gierzwaluw en huismuis zijn deze richtlijnen vastgelegd in de Kennisdocumenten (BIJ12).

Voor vleermuizen geldt het Vleermuisprotocol (NGB, 2021) als richtlijn. De richtlijnen worden met enige regelmaat door de opstellers (NGB) geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast. Voor de gewone dwergvleermuis is in april van 2024 eveneens een kennisdocument gepubliceerd. Op dat moment was met het aanvullend onderzoek al begonnen.

Huismus

Tijdens het veldbezoek ten behoeve van de quickscan is een kadaver van een huismus aangetroffen in het pand. Uit het aanvullend onderzoek moet blijken of het pand nog gebruikt wordt door mussen.

Het verdiepend onderzoek naar de aan- of afwezigheid van de huismus moet tijdig, voorafgaand aan de activiteit plaatsvinden. Het doel van de inventarisatie is het in beeld brengen van het plangebied en de directe omgeving. Er moet duidelijk worden of nestplaatsen aanwezig zijn én of er ook functioneel leefgebied aanwezig is. Inventariseren van nestplaatsen kan alleen tijdens bepaalde periodes van het jaar worden uitgevoerd. Het vaststellen van slaapplaatsen en inventariseren van de functionele leefomgeving kan het gehele jaar plaatsvinden.

De aanwezigheid van nesten kan op drie manieren worden vastgesteld:

- Nest indicatieve waarneming;
- Waarneming in potentieel broedbiotoop;
- Waarneming van nesten door dakpannen te lichten

Voor iedere methode zijn aparte richtlijnen opgesteld.

Wanneer er huismussen worden waargenomen dient ook naar het functionele leefgebied gekeken te worden. Hierbij dient dan gelet te worden op de foerageer mogelijkheden en rustplaatsen. Deze moeten allemaal in de directe omgeving van mogelijke nesten zijn. Dit kan het gehele jaar vastgesteld worden.

Gierzwaluw

Tijdens het veldbezoek ten behoeve van de quickscan zijn twee dode gierzwaluwen aangetroffen in het pand. Met een verdiepend onderzoek moet de aan- of afwezigheid van de soort aangetoond worden. Dat kan op verschillende manieren plaatsvinden:

- Nesten tellen;
- Tellen van laagvliegende vogels;
- Afspelen van geluid;
- Waarnemen met camera's

Afhankelijk van de situatie kan gekozen worden welke methode wordt ingezet. Voor iedere methode zijn belangrijke richtlijnen opgesteld.

Om de nesten van een gierzwaluw te kunnen vaststellen, moet er in de periode van 15 mei t/m 15 juli, 2 keer een veldonderzoek in de avond plaatsvinden. Minimaal 1 veldonderzoek moet plaatsvinden tussen 20 juni t/m 7 juli. Het onderzoek is visueel en specifiek gericht op nest indicierend gedrag.

Gebouw bewonende vleermuizen

Een vleermuisonderzoek is een onderzoek naar welke vleermuissoorten in een bepaald gebied voorkomen en hoe zij dit gebied gebruiken. Na het uitvoeren van een ecologische quickscan kan niet uitgesloten worden dat de locatie niet als verblijfplaats, migratieroute of als functioneel leefgebied wordt gebruikt door vleermuizen. Als gevolg daarvan is een vleermuisonderzoek nodig om de exacte effecten van de beoogde ontwikkeling in kaart te brengen.

Door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureau's en de Zoogdiervereniging is een protocol voor vleermuisonderzoek (versie 2021) opgesteld. En in 2024 heeft Bij12 ook een kennisdocument voor de gewone dwergvleermuis gepubliceerd. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf, winterverblijf en paarverblijf/zwermplaats voor de meest algemene soorten die in gebouwen te vinden zijn; dit zijn de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Het protocol geeft richtlijnen ten aanzien van de periode van het onderzoek, de tijden en bijvoorbeeld de weersomstandigheden.

Het protocol en het kennisdocument hebben tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat het protocol is gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid, dat is voldaan aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning, om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. Het kan nooit worden uitgesloten dat verblijfsfuncties tijdens het onderzoek worden gemist, maar er is wel aan de onderzoeksinspanning voldaan. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Het vleermuisonderzoek wordt uitgevoerd binnen de meest gunstige periode van het jaar waarin vleermuizen aantoonbaar van de onderzoekslocatie gebruik kunnen maken. Tussen half mei en half oktober hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. In de maanden augustus en september maken vleermuizen gebruik van paarverblijfplaatsen en zijn veel soorten in de omgeving van hun winterverblijf te vinden. Naast kraam- en paarverblijfplaatsen is het aanvullende onderzoek ook gericht op de functie zomerverblijfplaats en winterverblijfplaatsen.

2.3 Praktische uitvoering

In de periode van april 2024 tot september 2024 is de projectlocatie 5 keer bezocht: Hierbij zijn de onderzoeken naar alle soorten gecombineerd.

Datum	Tijdstip	Klimatologische omstandigheden
29 maart 2024	8.00 - 9.00	Droog 12 graden licht bewolkt
6 juni 2024	20:30 - 23:30	Droog, onbewolkt, 10-15 graden Celsius, Noordwesten wind met windkracht 2
7 juli 2024	21:00 - 23:30	Droog, bewolkt, 15-18 graden Celsius, Noordwesten wind met windkracht 1
28 augustus 2024	3.30 - 6.30	Droog, bewolkt 15 graden oosten wind met windkracht 2
9 september 2024	19:45 – 22:15	Droog, onbewolkt 17 graden Celsius, Noordwesten wind met windkracht 4

De veldbezoeken van 29 maart 6 juni, 7 juli, 28 augustus en 9 september zijn door twee ecologisch medewerkers van Exlan uitgevoerd. Zij hebben verspreid gestaan rondom het pand, zodat alle gevels te zien waren. Ten behoeve van het onderzoek naar gierzwaluwen en huismussen zijn er ook rondes door de straten gelopen om de populatie te onderzoeken.

- Afbeelding 3 (links): locatie onderzoekers tijdens gierzwaluw en vleermuisonderzoek

Huismus

Om de aan- of afwezigheid van nestlocaties van de huismus vast te stellen, is in de periode van 29 maart, 6 juni en 7 juli bij het veldonderzoek onderzoek naar de aanwezigheid van huismussen uitgevoerd. De aanwezigheid van de huismus is op gehoor en visueel bepaald. 29 maart zijn er vooral huismussen waargenomen bij de woning rechts naast dit pand.

Op 6 juni zijn huismussen gezien en gehoord op het dak van het achterste deel en in de klimop aan de achterzijde (in de tuin van de burens op Kerkstraat 14). Ook zaten er huismussen te kwetteren in de meidoornstruik van de kerk aan de overzijde van de straat.

- Afbeelding 4 (links): huismus op het achterste bouwdeel aan de Kerkstraat
- Afbeelding 5 (rechts): huismus in de meidoorn van de kerk aan de overzijde van de straat

Verder zijn er die avond twee huismussen onder het dak van het hoofdgebouw aan de Mgr. Zwijssenplein gevlogen. Eén onder het dak van de voorgevel en één onder de dakgoot van de witte gevel aan de linker zijkant.

Op 7 juli zijn er helemaal geen huismussen gezien of gehoord.

Gierzwaluw

Om de aan- of afwezigheid van nestlocaties van de gierzwaluw vast te stellen, is in de periode van 15 mei t/m 15 juli 3 keer een veldonderzoek uitgevoerd. De aanwezigheid van de gierzwaluw is op gehoor en visueel bepaald.

Op 6 juni vlogen vele gierzwaluwen over de stadskern van Kerkdriel. Kerkdriel heeft een grote populatie gierzwaluwen. Er zijn deze avond 5 gierzwaluwen onder het dak van het pand gevlogen. Twee onder het dak van de voorgevel aan de Mgr. Zwijssenplein, één onder de dakgoot van de linkerzijgevel van het hoofdgebouw en twee onder de dakgoot van de witte gevel aan de linker zijkant.

Daarnaast is geconstateerd dat er gierzwaluwen onder het dak aan het café aan de overkant op 35 meter en meerdere koppels bij de Martinus Kerk op circa 200 meter afstand

Op 7 juli was er nog steeds een drukte met gierzwaluwen in de lucht boven Kerkdriel. Ook deze avond vlogen 5 gierzwaluwen onder het dak van de projectlocatie. Er is ook gekeken in welke gebouwen in de omgeving nog meer gierzwaluwen invliegen. Om een beeld te krijgen van de geschiktheid van de omliggende panden. Er zijn invliegers waargenomen in de volgende panden:

- café aan de overzijde op 35 meter 1 a 2 locaties
- Martinus Kerk op 200 meter meerdere plekken vliegen hier gierzwaluwen in.

Er zijn meer locaties in Kerkdriel waar gierzwaluwen broeden maar deze bevinden zich niet in de buurt van Mgr. Zwijssenplein 31

De waarnemingen van de huismus en de gierzwaluw zijn in onderstaande afbeelding samengevat.

• Afbeelding 6: Waarnemingen huismus en gierzwaluw op 6 juni 2024

• Afbeelding 7: Waarnemingen huismuis en gierzwaluw op 7 juli 2024

Gebouw bewonende vleermuizen

Het veldonderzoek is in eerste instantie gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf en paarverblijf/zwermplaats voor de algemene soorten die in gebouwen verblijvende; dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en grootoorvleermuis.

Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd met behulp van een batdetector (type: Patterson D-100) en een batrecorder (type: Petterson U256). Een batdetector is een apparaat dat ultrasone geluiden, die een vleermuis maakt, omzet in voor de mens hoorbare tikkende geluiden. Aan de hand van het ritme van het geluid en de frequentie waarop de vleermuis het beste wordt gehoord, de zogenaamde "piekfrequentie", kan in veel gevallen worden bepaald om welke vleermuissoort het gaat. Met de U256 zijn opnamefragmenten gemaakt.

Onderzoeksrunde 6 juni

Tijdens het onderzoek is gelet op uitvliegende vleermuizen. Er is in deze periode nog sprake van de kraamperiode. Dan vliegen de vrouwtjes gedurende de nacht terug om de jongen te zogen. Tijdens het onderzoek zijn alle gevels en daken gemonitord. De batdetector heeft continu aan gestaan. Er zijn geen vleermuizen uit het pand komen vliegen. Er zijn wel veel vleermuizen waargenomen die aan het foerageren waren. Ze vlogen allen onder de platanen op het plein en vervolgens in oostelijke richting de Kerkstraat in. De vleermuizen kwamen gedurende de onderzoeksrunde niet meer terug.

• Afbeelding 8: Vliegroute foeragerende vleermuizen

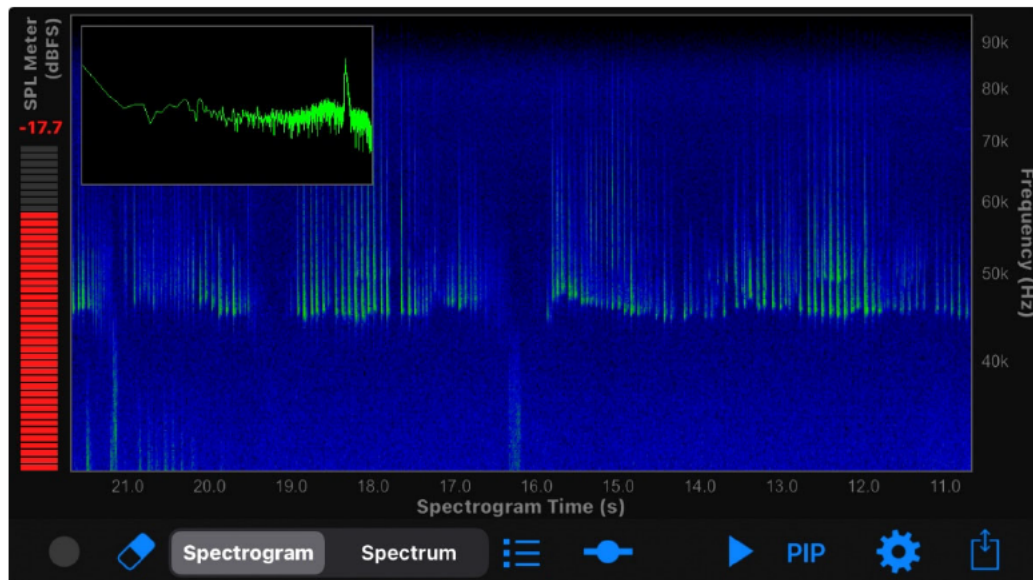
Ook werd er veel gefoerageerd bij de verlichting die boven de poort (tussen de projectlocatie en het pand van de Kruidvat) hangt. Het ging zowel om enkele exemplaren als in groepsverband. Het betrof alleen gewone dwergvleermuizen.

- Afbeelding 9: Verlichting aan de gevel van de Kruidvat, hier foerageren veel vleermuizen

Onderzoeksrunde 7 juli 2024

In deze periode is nog steeds sprake van de kraamperiode en kunnen zomerverblijfplaatsen onderzocht worden. Bij het veldbezoek is 1 gewone dwergvleermuis onder het dak van de bovenwoning van de Kruidvat uit gevlogen. Er zijn geen vleermuizen terug komen vliegen gedurende de onderzoeksrunde. Daaruit blijkt dat het dak van de Kruidvat gebruikt is als zomerverblijf.

• Afbeelding 10: Fragment opname batrecorder, op moment dat een gewone dwergvleermuis foeragerend passeert

Onderzoeksrunde 28 augustus 2024

In deze periode kunnen zomerverblijven en paarverblijven onderzocht worden. Deze dag heeft een ochtendronde plaatsgevonden. Bij het opkomen van de zon is gelet op invliegende vleermuizen. Omdat het dan licht wordt, is dit visueel te zien. Ook toen stond de batdetector aan. Er is een gewone dwergvleermuis waargenomen die steeds tussen het pand van de projectlocatie en het pand van de Kruidvat door vloog. Het dier leek op zoek naar een verblijfplaats onder het dak van de achtergelegen woning aan de Kerkstraat. Na enkele keren heen en weer gevlogen te hebben, keerde het niet meer terug omdat het vermoedelijk een verblijf gevonden had.

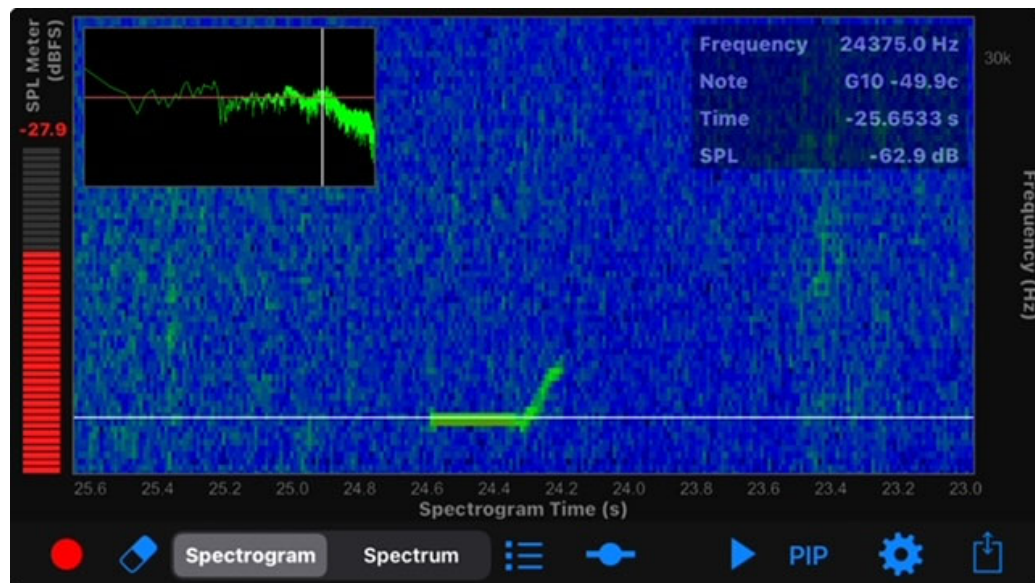

• Afbeelding 11: Vliegroute gewone dwergvleermuis, op zoek naar verblijfplaats

Onderzoeksrunde 9 september 2024

In september wordt gelet op de mogelijke aanwezigheid van een zomerverblijf of een paarverblijfplaats. Ook wordt er gelet op zwermgedrag dat duidt op het verkennen van een mogelijke winterverblijfplaats. Op 9 september is gelet op baltsgedrag en baltsgeluiden. Er zijn geen baltsgeluiden van gebouw bewonende vleermuizen waargenomen. Wel is een baltsroep

van een ruige dwergvleermuis waargenomen. Het geluid kwam uit de platanen die op het plein staan. de piekfrequentie lag op 24,3 kHz

- Afbeelding 12: Fragment opname batrecorder, op moment dat een ruige dwergvleermuis een lokroep laat horen.

Het geluid was de hele ronde te horen met tussenposen van enkele seconden.

Er zijn deze nacht geen vleermuizen uit het pand komen vliegen. Er hebben slechts 3 gewone dwergvleermuizen foeragerend het pand om gevlogen.

3

Resultaten

per diersoort

3.1 Huismus

Nestlocaties

Er is vastgesteld dat het te verbouwen pand wordt bewoond door huismussen. Er zijn twee invliegende huismussen waargenomen. Ze vlogen onder de dakrand van het witte deel aan de linker zijgevel en onder de dakpannen aan de voorzijde.

Functioneel leefgebied

Het is voor een huismus van essentieel belang dat in de directe nabijheid van het nest, jaarrond voer ter beschikking is. Een huismus foerageert maximaal 100 meter van het nest vandaan. Er is veel sociaal gedrag waargenomen in de hederen aan de achterzijde van de projectlocatie. Deze hederen groeien wel tegen de gevel van het te verbouwen pand, maar behoort bij de tuin van de burens. Ook de tuin rondom de kerk wordt gebruikt voor sociale activiteiten en foerageren. Aan het functioneel leefgebied van de aanwezige huismussen worden geen werkzaamheden verricht.

3.2 Gierzwaluw

Tijdens de veldbezoeken is vastgesteld dat er een grote populatie gierzwaluwen broedt in het centrum van Kerkdriel. Ook het te verbouwen pand wordt gebruikt door broedende gierzwaluwen. Dat was al in de fase van de quickscan duidelijk, aangezien er dode exemplaren waren aangetroffen in het pand. Uit het aanvullend onderzoek is gebleken dat de dieren van onder het dakbeschot op de zolderverdieping zijn gekomen en door het zolderluik op de bovenverdieping. Om te voorkomen dat de dieren in het nieuwe broedseizoen opnieuw in deze fuik terecht zouden komen, is de opdrachtgever geadviseerd de knieschotten af te timmeren. Zo kunnen de gierzwaluwen nog wel gebruik maken van het dak, maar niet meer in het pand komen. De opdrachtgever heeft dit opgepakt. Deze maatregel is effectief gebleken. Er zijn geen gierzwaluwen meer in het pand gevlogen.

Naast een groot aantal laagvliegende gierzwaluwen en invliegers in andere panden aan de Kerkstraat, zijn tijdens de verschillende veldbezoeken 4 nestlocaties vastgesteld in het te verbouwen pand:

- 1 onder de pannen van het dakvlak aan de voorgevel (Mgr. Zwijzenplein)
- 1 onder de dakgoot op de hoek van het hoofdgebouw aan de linker zijgevel
- 2 onder de dakgoot van het witte gebouw aan de linker zijgevel

3.3 Waargenomen vleermuizen

Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Wel enkele foeragerende dwergvleermuizen. De geplande werkzaamheden hebben geen effect op de vliegroutes en het foerageerhabitat.

4

Conclusie en aanbevelingen

4.1 Huismus

Door de geplande werkzaamheden worden 2 (nest)locaties beschadigd. Te weten:

- 1 in het dakvlak van de voorgevel (aan de Mgr. Zwijssenplein)
- 1 onder de dakgoot op de hoek van het hoofdgebouw aan de linker zijgevel

Voor het beschadigen van een jaarrond beschermd nest van een huismus is een Omgevingswetvergunning voor de activiteit flora en fauna worden aangevraagd bij de provincie Gelderland.

In een plan van aanpak (mitigatieplan) zal beschreven moeten worden hoe de verblijfplaats kan worden gecompenseerd en gemitigeerd.

4.2 Gierzwaluw

Door de geplande werkzaamheden worden 4 nestlocaties beschadigd. Te weten:

- 1 onder de pannen van het dakvlak aan de voorgevel (Mgr. Zwijssenplein). Hier vloog een koppeltje onder het dak.
- 1 onder de dakgoot op de hoek van het hoofdgebouw aan de linker zijgevel
- 2 onder de dakgoot van het witte gebouw aan de linker zijgevel

Er moet een Omgevingswetvergunning voor de activiteit flora en fauna worden aangevraagd bij de provincie Gelderland.

In een plan van aanpak (mitigatieplan) zal beschreven moeten worden hoe de verblijfplaats kan worden gecompenseerd en gemitigeerd.

4.3 Gebouw bewonende vleermuizen

Het vleermuis onderzoek heeft aangetoond dat het dak en spouwmuren niet gebruikt worden als verblijfplaats. Er zijn geen mitigerende of compenserende voorzieningen vereist voor deze soort. Door het verbouwen van het pand worden geen essentiële vliegroutes aangetast.

5

Vergunningplicht

Voorwaarden voor vergunningverlening

5.1 Wettelijk kader

Voor het beschadigen van een nestlocatie van de gierwaluw en de huismus dient een Omgevingswetvergunning voor de activiteit Flora en Fauna aangevraagd te worden. De provincie Gelderland is hiervoor bevoegd gezag. Deze vergunning kan alleen verkregen worden als:

- De gunstige staat van instandhouding gegarandeerd is;
- Invulling gegeven kan worden aan de zorgplicht;
- Voldaan kan worden aan een bij wet genoemd belang;
- Er geen geschikte alternatieven zijn.

Deze gegevens worden uitgewerkt in het plan van aanpak (mitigatieplan). Hierin zal ook een exacte beschrijving van de werkzaamheden en een onderbouwing van de noodzaak van het project verwerkt worden.

5.2 Staat van instandhouding

Op de website van Sovon is te lezen dat de staat van instandhouding van de gierwaluw als broedvogel in Nederland gunstig is. Echter geldt op basis van de Europese Vogelrichtlijn een verplichting aan de EU-lidstaten om alle soorten van de Vogelrichtlijn (dus ook de gierwaluw) in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen.

De kolonie gierwaluwen in het stadje van Kerkdriel is groot. Er zijn meerdere nestlocaties waargenomen in dezelfde straat. Daarnaast ook een groot aantal gierwaluwen dat laag over het stadje vloog. Door het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen (met overcompensatie) wordt de staat van instandhouding van deze soort niet aangetast. Het aantal nestplaatsen en de kwaliteit van de nestplaatsen (toepassen van erkende alternatieven) is hierdoor geborgd.

Door de voorgenomen plannen worden twee nestlocaties van huismussen beschadigd. De hoofd kolonie van de huismus zit bij de woning op Kerkstraat 14. Dit dak is erg geschikt en de groene heg in de achtertuin biedt geschikt habitat. Het habitat wordt in kwalitatieve zin niet aangetast. Door het aanbieden van erkende alternatieven wordt ook het aantal nestplaatsen niet aangetast.

5.3 Zorgplicht

Tijdens de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat alle handelingen die een nadelig effect zouden kunnen hebben op (beschermde en onbeschermde dieren en planten), achterwege worden gelaten. Hierbij kan gedacht worden aan werken buiten de broedperiode van vogels of het niet volledig verlichten van de bouwplaats.

5.4 Wettelijk belang

Het wettelijk belang is geregeld in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving. In artikel 8.74j eerste lid onder b. Hier staan de beoordelingsregels flora- en fauna-activiteiten voor vogelrichtlijnsoorten. Een activiteit moet nodig zijn:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;

- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt; of
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;

én: de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van deze soort.

In deze situatie is sprake van een leegstaand pand in het centrum van Kerkdriel. Het was vroeger een bakkerij met winkel en bovenwoning. Al gedurende het aanvullend onderzoek is geconstateerd dat het pand door onbevoegden is betreden. Er zijn diverse vernielingen aan de binnenzijde van het pand aangebracht. Ook is er carnavalsversiering achtergelaten. Om te voorkomen dat er meer vernieling aan het pand wordt toegebracht of het pand wordt gekraakt dient het verbouwd te worden zodat het opnieuw in gebruik genomen kan worden. Er is hier dus sprake van een belang in het kader van openbare veiligheid.

5.5 Alternatieven

Na de beëindiging van de bakkerij is het pand leeg komen staan. Het gaat in deze om een specifiek pand dat verbouwd zal worden. Om het dak aan de huidige energienormen te kunnen voldoen, zal het dak geïsoleerd moeten worden. Omdat de gierzwaluwen onder het dak kunnen komen, maakt het geen verschil of het dak volledig vervangen wordt, of van binnenuit geïsoleerd. In beide gevallen zullen nestlocaties van gierzwaluwen beschadigd worden. Het is daarmee niet mogelijk om een alternatief plan te bedenken waarbij geen nestlocaties behouden blijven.

Wel zullen er alternatieve nestlocaties worden aangeboden gedurende de periode dat de werkzaamheden plaatsvinden. Deze zijn in het plan van aanpak beschreven.

6

Plan van aanpak

Mitigeren en compenseren

6.1 Huismus

De wijze van mitigeren en compenseren staat in het Kennisdocument huismus versie 2.1 beschreven. Hoe meer alternatieve nestplaatsen aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat minimaal één van deze geschikt gevonden wordt.

Voor elk nest dat zijn functie niet meer kan vervullen, moet gezorgd worden voor minimaal 2 nieuwe alternatieve nestplaatsen. Dat betekent dat er minimaal 4 nieuwe nestplaatsen moeten worden geplaatst. Men kan de huismussen kasten en gierzwaluw kasten combineren en deze voorzieningen.

Voorwaarden voor de tijdelijke en permanente voorzieningen:

1. In bijlage 1 zijn twee soorten nestkasten opgenomen. Het betreft erkende huismuskasten die voldoen aan de voorschriften van het kennisdocument en zijn vervaardigd uit duurzame materialen
2. Er moeten minimaal 2 kasten van het type Mus 34 - 3 in 1 opgehangen worden, of 4 kasten van het type Almeria
3. De nestkasten dienen minimaal drie maanden voor het ongeschikt maken van de oorspronkelijke nestplaats en de start van de werkzaamheden aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen
4. De locatie van de tijdelijke voorziening is bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de hoofdkolonie. Bijvoorbeeld tegen de zijgevel van de projectlocatie, aan de Kerkstraat of de woning aan Kerkstraat 14. Doch binnen een straal van 200 meter van de oorspronkelijke nestlocatie
5. De onderlinge afstand van de invliegopeningen dient minimaal 50 cm te bedragen
6. De ophanghoogte dient minimaal 3 meter hoog te zijn, en op een locatie die niet gevoelig is voor predatie (door bijvoorbeeld katten)
7. In de permanente situatie kunnen de tijdelijke voorzieningen blijven hangen. Daarnaast is het afwezig laten van vogelschroot onder het nieuwe dak van belang.

6.2 Gierzwaluw

De wijze van mitigeren en compenseren staat in het Kennisdocument gierzwaluw versie 2.0 beschreven. Hoe meer alternatieve nestplaatsen aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat minimaal één van deze geschikt gevonden wordt. Daarnaast is het best aannemelijk dat er bij het onderzoek een nestplaats gemist is. Door de overcompensatie wordt dit verschil gecompenseerd.

Voor elke nestplaats die verloren gaat, moeten minimaal drie alternatieve nestplaatsen aangeboden worden. Dit houdt in dat er minimaal 12 nestkasten geplaatst moeten worden onder het nieuwe dak. Voorwaarde voor nestkasten onder het dak is dat de werkzaamheden aan het dak (inclusief verwijderen van de steigers) gereed zijn voordat het nieuwe broedseizoen 15 april.

Wanneer dit niet kan, moeten zelfs 6 alternatieve nestplaatsen aangeboden worden per beschadigd nest, als tijdelijke voorziening tijdens de werkzaamheden. Dat zijn er dus in totaal 24. Deze worden bij voorkeur tegen de zijgevel van het café aan de overzijde opgehangen.

Voorwaarden voor de tijdelijke voorzieningen:

1. De initiatiefnemer heeft reeds in de zomer van 2024 alternatieve gierzwaluwkasten opgehangen. Daarmee hangen ze ruim voor de terugkomst van gierzwaluw uit het zuiden en is aan de gewenningsperiode voldaan. De afmetingen van de kasten voldoen aan de voorschriften van het kennisdocument gierzwaluw.

• Afbeelding 12: Gerealiseerde compensatie aan de zijgevel aan de Kerkstraat

2. In totaal zijn er 15 nestlocaties aangeboden. Er moeten nog 9 extra tijdelijke voorzieningen opgehangen worden. Deze worden bij voorkeur tegen de gevel (onder de goot) van het café aan de overzijde van het plein (Monseigneur Zwijzenplein 34) opgehangen. Doch binnen een afstand van 200 meter van de oorspronkelijke nestplaats.

Voorwaarden voor de permanente voorzieningen:

1. Voorbeelden van permanente voorzieningen in de gevel zijn opgenomen in bijlage 2. Aangezien er aan twee zijden van het gebouw nesten aanwezig zijn, is het raadzaam om de nieuwe voorzieningen ook aan deze beide zijden te realiseren.
2. In totaal moeten er 12 nestkasten aangebracht worden in de voorgevel (oost) en linker zijgevel (noord) van het pand op de projectlocatie. Door dit aantal op de beperkte lengte van de gevel blijft de bestaande kolonie behouden
3. De voorgestelde kasten zijn van het type IB GZ 03 van Vivara pro. Het betreft duurzame kasten die hun werking bewezen hebben. Daardoor is monitoring niet noodzakelijk.

6.3 Gebouw bewonende vleermuizen

Het vleermuis onderzoek heeft aangetoond dat het dak en spouwmuren niet gebruikt worden als verblijfplaats. Er zijn geen mitigerende of compenserende voorzieningen vereist voor deze soort.

7

Literatuur

- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, van, V., Smeenk, C. & Thissen, J.B.M., 1992
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting uitgeverij van de KNNV, Utrecht.
- Europese Gemeenschappen,
Richtlijn no 92/409 inzake het behoud van de vogelstand. Brussel, 1979.
- Europese Gemeenschappen,
Richtlijn no 92/43 inzake instandhouding van de natuurlijke habitat en de wilde flora en fauna. Brussel, 1992.
- Omgevingsverordening provincie Gelderland
- Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ)
- Kennisdocument gewone dwergvleermuis (versie 2.0, april 2024)
- Kennisdocument huismus (versie 2.1, februari 2023)
- Kennisdocument gierzwaluw (versie 2.0, juli 2023)
- Omgevingswet

- www.waarneming.nl
- www.atlasleefomgeving.nl
- www.sovon.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.google.nl
- www.omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart

1

Bijlage

Huismusvoorzieningen aan een gevel

Te gebruiken nestkast tegen de gevel: Mus 34 mm (dit zijn 3 nestkasten in 1) Leverancier:
Vogelbescherming Nederland [Nestkast huismus 3 in 1](#) | [Vogels in de tuin](#) | [Vogelbeschermingshop](#)

Of WoodStone type Almeria Leverancier: Vivara [WoodStone nestkast - Mussenloft Almeria | Vivara](#)

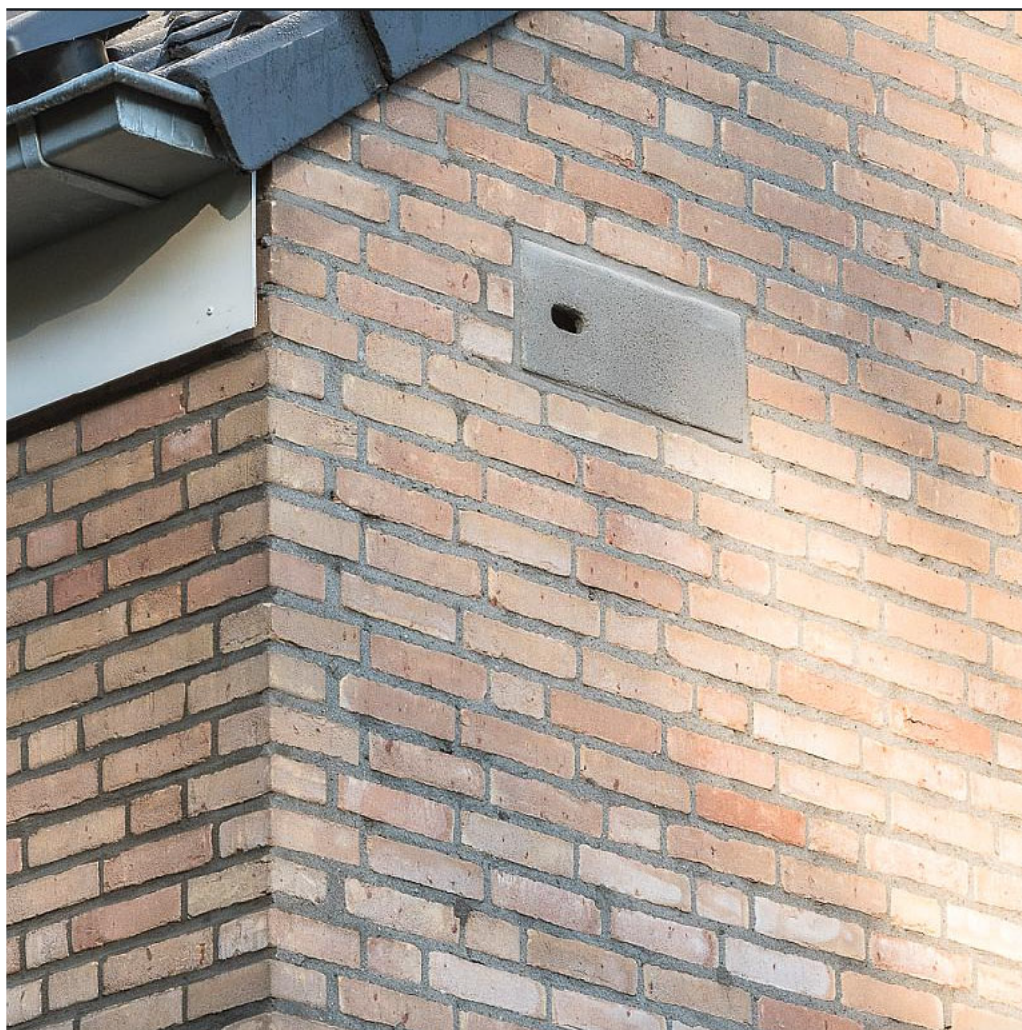
2

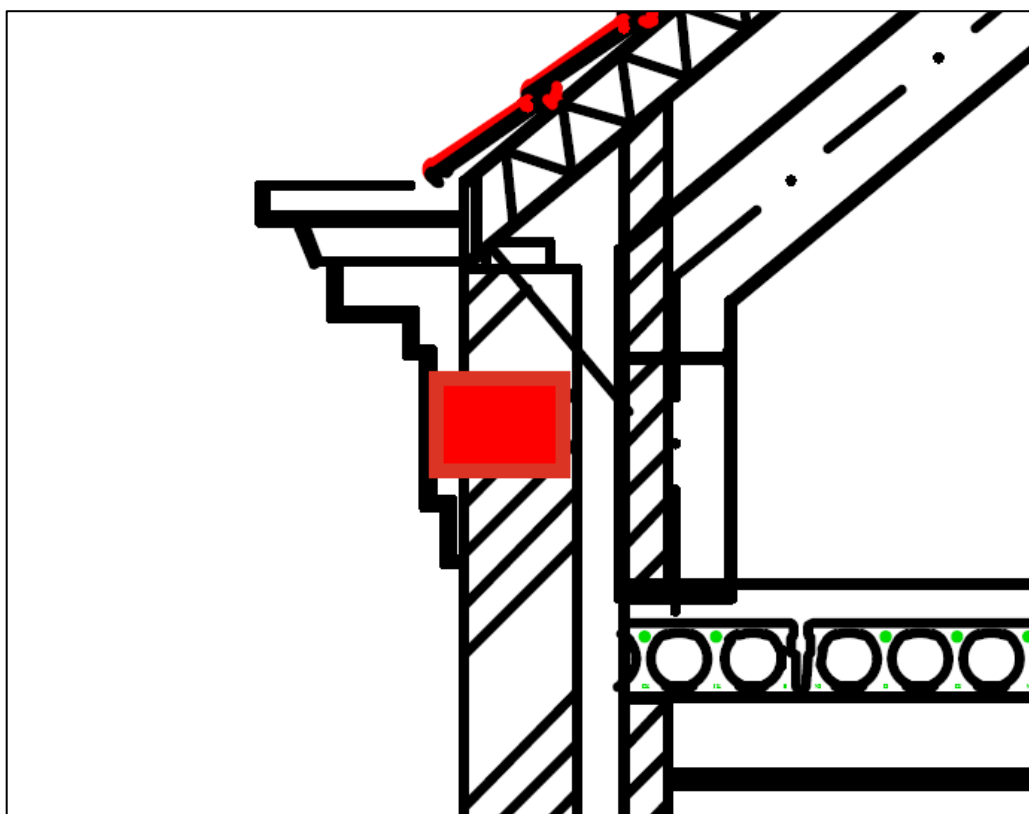
Bijlage

Gierzwaluwnesten permanente voorziening

De dakrand met stuclijst wordt ook aan de linker zijgevel doorgezet. het is mogelijk om in deze lijst inbouwkasten voor gierzwaluwen te verwerken. Indien dit niet mogelijk is, kunnen de kasten ook onder deze lijst in het metselwerk verwerkt worden.

De te gebruiken kasten zijn van het type IB GZ 03 van Vivara pro.

- locatie in te metselen nestkasten

De kasten moeten in een rij met een onderlinge afstand van minimaal 50 cm. Er moeten zo veel mogelijk kasten geplaatst worden in de linker zijgevel en de voorgevel. De rest kan in de stucijst van de voorgevel verwerkt worden.